

Cuvânt-înainte

Lucrarea pe care o propunem cititorilor reprezintă o formă adaptată editorial a cursului de Drept internațional privat, adresându-se astfel, în principal, studenților de la specializarea Drept, dar și celor care urmează studii aprofundate în domeniul dreptului privat.

Pornind de la această premisă, am încercat să oferim cititorilor noștri o construcție conceptuală simplă și accesibilă, care să le permită să se familiarizeze cu terminologia specifică dreptului internațional privat.

În ceea ce privește concepția de ansamblu a lucrării, am încercat să combinăm abordarea interdisciplinară cu prezentarea unitară și, pe cât posibil, echilibrată a aspectelor de ordin substanțial și a celor de ordin procedural. În această idee, lucrarea este structurată pe două părți: una generală și cealaltă specială.

Partea I-a - generală este dedicată unor aspecte terminologice, preponderent teoretice, analizând principalele instituții de drept internațional privat, iar partea a II-a - specială prezintă un caracter mult mai concret, aplicativ, cuprinzând analiza principalelor norme conflictuale ce guvernează instituțiile de referință ale dreptului internațional privat român.

În concret, prima parte conține unele considerații preliminare, caracteristicile raportului de drept internațional privat și ale normei conflictuale, izvoarele dreptului internațional privat român, teoria conflictului de legi, analiza aplicării dreptului străin, a legii străine și a legii naționale din perspectiva dreptului internațional privat român.

Partea a doua specială cuprinde referiri la condiția juridică a străinului – persoană fizică sau juridică, analiza normei conflictuale în materia stării și capacității persoanelor în dreptul internațional privat, prezentarea și analiza normei conflictuale în domeniul statutului familial, a bunurilor și drepturilor reale, a moștenirii, a actului juridic, a obligațiilor, a titlurilor de credit (cambia, biletul la ordin și cecul), a fîduciei, dar și a normelor de procedură în materie.

Pe tot parcursul lucrării am încercat să folosim un limbaj direct, denotativ, cu definierea clară a termenilor și cu organizarea conceptelor în tipologii care să favorizeze capacitatea de prelucrare personală și de aplicare a cunoștințelor.

De asemenea, pentru a veni în întâmpinarea studenților, am inserat în cuprinsul lucrării, la finalul fiecărui capitol, unele informații aplicative pentru partea de pregătire individuală sau seminar: aplicații sau teme de referate pentru seminar, subiecte pentru evaluarea cunoștințelor, scurt glosar de dicton latin aplicabil în domeniul dreptului internațional privat.

Lucrarea nu își propune nici pe departe să ofere cititorului o informație completă, ci să îl orienteze în extinderea și aprofundarea cunoștințelor sale juridice din sfera dreptului internațional privat, prin studiu individual și prin analiza personală a variatelor contexte în care se manifestă. În acest sens, am atașat lucrării o bibliografie selectivă la care cititorul este îndemnat să facă apel atunci când prezenta lucrare se dovedește insuficientă pentru rezolvarea problemelor teoretice sau practice cu care se confruntă.

Prima ediție a lucrării a apărut în anul 2017, în anul 2020 devenind utilă cea de-a doua ediție, revizuită și adăugită.

Așa cum este, lucrarea se adresează cititorului necunoscut. De aceea, observațiile și sugestiile dumneavoastră ne vor fi de mare folos.

Alba Iulia, 10 ianuarie 2020

Autoarea,

I. PARTEA GENERALĂ

1.1. CONSIDERAȚII PRELIMINARE

1.1.1. Definiția dreptului internațional privat

Dreptul internațional privat reprezintă acea ramură a sistemului de drept românesc care cuprinde totalitatea normelor juridice – preponderent conflictuale - reglementând soluționarea conflictelor de legi în spațiu, conflictelor de jurisdicții și condiția juridică a străinului în țara noastră¹.

1.1.2. Trăsăturile dreptului internațional privat

Este o *ramură de drept*, deci nu este rezultatul vreunui consens internațional, ci aparține dreptului intern al fiecărui stat, motiv pentru care putem vorbi despre drept internațional privat român, german, francez ș.a.m.d. Prin această trăsătură se deosebește de dreptul internațional public, în cadrul căruia normele juridice sunt expresia unui consens internațional manifestat în convenții și tratate internaționale.

Normele dreptului internațional privat sunt numite *conflictuale*² (foarte puține fiind norme materiale), adică acele norme care

¹ Pentru mai multe detalii referitoare la denumirea „drept internațional privat” a se vedea Ovidiu Ungureanu, Călina Jugastru, *Manual de drept internațional privat*, Editura All Beck, București, 1999, p. 1-12.

² Pentru detalii referitoare la metoda conflictuală, cu variante ale acesteia, a se vedea I.P. Filipescu, *Drept internațional privat*”, Editura Actami, București, 1997, vol. I, p. 28.

reglementează nu raportul juridic supus reglementării, ci desemnează legea competentă să reglementeze raportul juridic respectiv (asemănător normelor de trimitere).

Din punct de vedere al obiectului acestei discipline de studiu, dreptul internațional *reglementează instituții* prin normele sale juridice cum sunt: normele pentru determinarea legii aplicabile unui raport de drept privat cu element de extraneitate (conflicte de legi, parte a dreptului internațional privat ce cuprinde normele conflictuale care determină legea aplicabilă unui raport juridic cu element de extraneitate; normele de procedură – norme de competență jurisdicțională în procesele de drept internațional privat, norme ce stabilesc legea aplicabilă proceselor de drept internațional privat, norme ce reglementează efectele hotărârilor judecătorești și arbitrale sau ale altor acte cu caracter jurisdicțional străine în țara noastră); norme care reglementează condiția străinului în țara noastră – singurele norme materiale, întrucât condiția juridică a străinilor persoane fizice sau juridice nu poate fi reglementată decât prin legea materială a forului, ca lege a statului pe teritoriul căruia se află străinul.

1.1.3. Noțiuni generale despre instituția condiției juridice a străinului

Condiția juridică a străinului este acea instituție a dreptului internațional privat care include ansamblul normelor juridice care reglementează existența și întinderea drepturilor și obligațiilor pe care străinul, persoană fizică sau juridică, le are într-o țară³.

Condiția juridică a străinului nu trebuie confundată cu starea și capacitatea acestuia. Condiția juridică a străinului este supusă legii materiale a forului (*lex fori*, adică legea statului pe al cărui teritoriu se află) pe când starea și capacitatea acestuia sunt supuse legii personale a străinului (*lex personalis*), fiind astfel supusă conflictului de legi și reglementată de norme conflictuale. Cu toate acestea, *lex fori* poate prevedea unele incapacități speciale de folosință pentru

³ În acest context, prin străin înțelegem atât cetățeanul străin, cât și apatridul (persoana fără cetățenie).

străini, de exemplu incapacitatea de a dobândi terenuri, de a exercita anumite profesii, de vot etc.

Spre exemplificare, alin. 4 al art. 16 din Constituția României prevede că, în condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice, au *dreptul de a alege și de a fi aleși* în autoritățile administrației publice locale.

Cu privire la dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor de către cetățenii străini, Legea nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și a localităților urbane și rurale și Legea nr. 59/1974 privitoare la fondul funciar au scos terenurile din circuitul civil general, singura lor modalitate de dobândire recunoscută de lege fiind, la data respectivă, moștenirea legală. După Revoluția de la 1989, Decretul-lege nr. 1/1989 a abrogat aceste reglementări restrictive, revenindu-se la principiul consensualismului în privința înstrăinărilor de terenuri.

Prin Legea nr. 18/1991 a fondului funciar, terenurile de orice fel au fost introduse în circuitul civil general. Dar Constituția din 1991 interzicea cetățenilor străini și apatrizilor să dobândească terenuri în proprietate în România, la fel și persoanelor juridice străine.

Prin Legea nr. 54/1998, toate terenurile, de orice fel, proprietate privată, oriunde ar fi fost situate, rămâneau în circuitul civil, dar *ad validitatem*, actele de înstrăinare trebuiau să îmbrace forma autentică. În linii mari, aceste principii au fost menținute și prin Legea nr. 247/2005.

Codul civil intrat în vigoare la 1 octombrie 2011 instituie un regim juridic unitar al circulației imobilelor, fără a mai face distincție între terenuri și construcții.

Sub regimul Constituției din anul 1991 a fost impusă interdicția pentru cetățenii străini și apatrizi de a dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în România (art. 41 alin. 2). Această interdicție a fost preluată și de Legea nr. 54/1998 privitoare la circulația juridică a terenurilor, în prezent abrogată, care dispunea în art. 3 că cetățenii străini și apatrizii, precum și persoanele juridice străine nu pot dobândi terenuri în România prin acte juridice între vii sau pentru cauză de moarte.